

Vážení studenti,

upozorňujeme, že tento dokument slouží pouze jako pomůcka pro přípravu na SZZ.

Nejedná se o kompletně vypracované otázky.

Děkujeme.

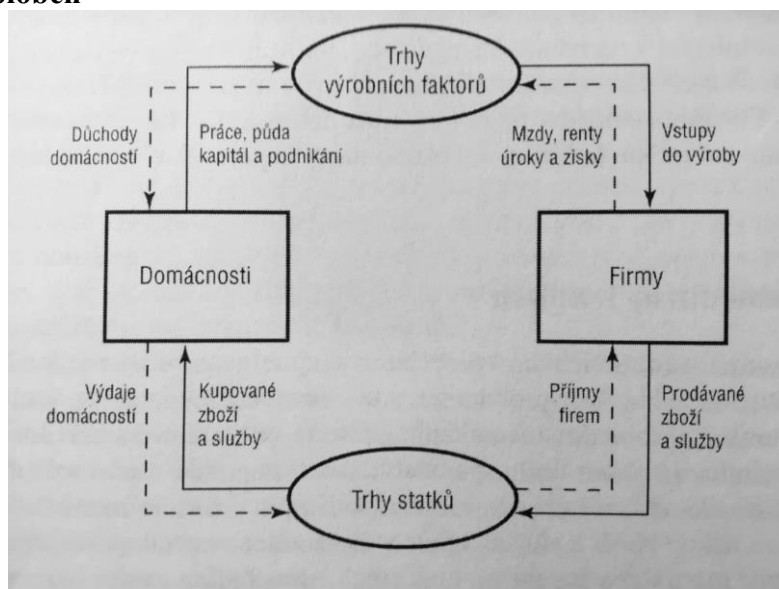
**1. Tržní mechanismus a jeho fungování (ekonomická vzácnost, výrobní faktory, ekonomický koloběh, náklady obětované příležitosti, hranice produkčních možností, význam a funkce trhu, dosahování tržní rovnováhy, cenová a necenová konkurence, úloha cenového systému).**

**Ekonomická vzácnost** - hlavní charakteristika ekonomických statků, které jsou na rozdíl od volných statků pro spotřebitele ekonomicky vzácné což vede k ochotě za ně zaplatit.

**Výrobní faktory** - používají se při výrobě ekonomických statků jako vstupy.

Rozlišujeme – práci, půdu a kapitál.

**Ekonomický koloběh**



**Náklady obětované příležitosti** - implicitní náklady spojené s alternativami - ztráta spojená s nezvolením jedné z alternativ (místo práce studuji - náklady obětované příležitosti je ušlá mzda)

**Hranice produkčních možností** - vyjadřuje rozdílné kombinace dvou různých statků, které může výrobce produkovat při plném využití daných zdrojů a při dané technologii.

**Trh** - místo, kde se setkává nabídka s poptávkou.

**Funkce trhu** – optimální alokace zdrojů

**Tržní rovnováha** – poptávka se střetne s nabídkou, poptávané množství se právě rovná nabízenému množství, a na trhu tudíž nevzniká ani nedostatek, ani přebytek zboží.

**Cenová a necenová konkurence** – cena vs. kvalita, reklama, servis, atd.

**Úloha cenového systému:**

1. **Informační funkce** - Informuje zákazníky o pozici produktu na trhu, ale též o jeho vztahu ke konkurenčním produktům. Cena je informačním signálem.
2. **Motivační funkce** - Cena svou výší motivuje, ale též demotivuje využívání a spotřebu výrobních statků. Cena je podnět k rozhodování.
3. **Alokační funkce** - Cena alokuje (rozmisťuje) ekonomické zdroje mezi různá užití takovým způsobem, aby byly efektivně využívány.

**2. Chování spotřebitele a formování poptávky (racionální chování spotřebitele, užitek a jeho měření, celkový a mezní užitek – grafické znázornění, rovnováha spotřebitele – grafické vyjádření, poptávka a její elasticita, substituční a důchodový efekt poptávky).  
Racionální chování spotřebitele – maximalizace užitku**

**Užitek** – subjektivní pocit uspokojení plynoucí ze spotřeby

**Měření užitku:**

*Kardinalistická teorie* - předpokládá, že užitek je přímo měřitelný. Spotřebitel je tedy schopen každému spotřebnímu koši přiřadit konkrétní hodnotu užitku.

*Ordinalistická teorie* - předpokládá, že užitek není přímo měřitelný, avšak spotřebitel dokáže všechny spotřební koše seřadit od nejvíce preferovaného až po nejméně preferovaný.

**Celkový užitek** (*celková hodnota užitek z různých jednotek spotřebovaného množství - rostoucí funkce*) a **mezní užitek** (*o kolik se zvýší celkový když spotřebuji jednotku navíc - klesající funkce*)

**Rovnováha spotřebitele – Kardinalistická verze** - optimální množství spotřebitel nakoupí, když se mezní užitek rovná ceně ( $MU = P$ )

**Ordinalistická verze – Indiferenční analýza**

**Indiferenční křivka** - kombinace dvou druhů zboží či služeb, při kterých má spotřebitel **stejný užitek**. (substituty, komplementy, lhostejný statek)

**Linie rozpočtu** (linie příjmů/rozpočtová přímka) - zobrazuje maximálně dostupné kombinace rozdělení důchodu spotřebitele na nákup dvou statků (zboží).

**Rovnováha v ord. verzi** - bod dotyku indiferenční křivky a linie rozpočtu

**Cenová elasticita poptávky** - vyjadřuje se jako poměr procentní změny objemu poptávaného zboží k procentní změně jeho ceny.

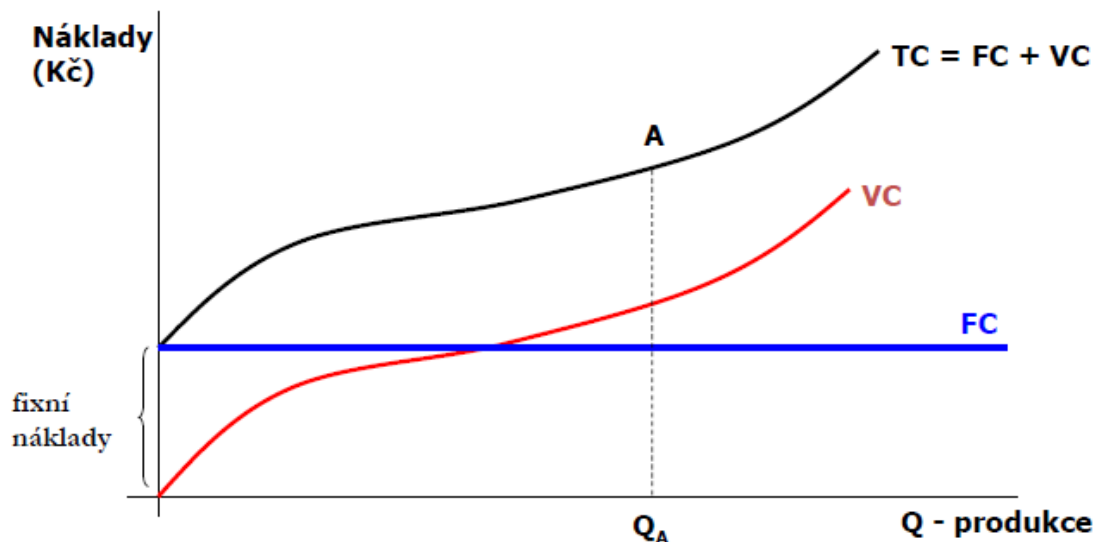
**Substituční efekt** - Spotřebitel při zvýšení ceny poptává méně statku, protože jej substituuje (nahrazuje) jinými statky.

**Důchodový efekt** – Spotřebitel při zvýšení ceny poptává méně statku, protože mu původní částka nestačí na nákup původního množství. (klesá reálný důchod)

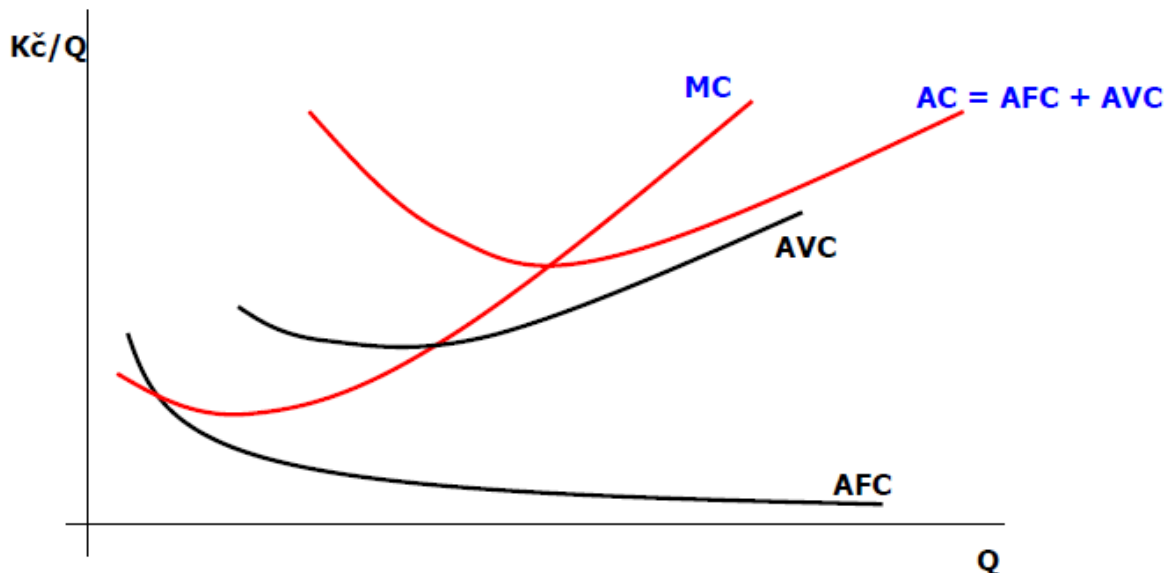
**3. Chování výrobce a formování nabídky (grafické znázornění: nákladové funkce, příjmy a náklady v krátkém a dlouhém období, produkční funkce, celkový, průměrný a mezní produkt, nákladové optimum firmy).**

**Náklady v krátkém období:**

**Celkové náklady:**



**Jednotkové (průměrné a mezní) náklady:**



**Variabilní náklady** - náklady na faktor práce

**Fixní náklady** - náklady na faktor kapitálu

**Celkové náklady** -  $VC + FC$

**V dlouhém období všechny vstupy variabilní** - nerozlišujeme VC a FC (pouze celkové náklady)

**Explicitní náklady** - reálně vynaložené náklady firmy v peněžní podobě (uvedeny v účetnictví)

**Implicitní náklady** - „ušlý příjem“ z výrobních faktorů ve vlastnictví firmy (náklady obětované příležitosti)

**Celkový příjem (TR)** - celková částka, kterou firma získá prodejem svých výrobků ( $TR = P \times Q$ )

**Průměrný příjem (AR)** - příjem na jednotku produkce ( $AR = TR / Q$ )

**Mezní příjem (MR)** - změna celkového příjmu připadající na dodatečně vyrobenou jednotku produkce ( $MR = \Delta TR / \Delta Q$ )

**Produkční funkce** – maximální objem produkce, jež je možno vyrobit danou kombinací výrobních faktorů (vstupů) při dané úrovni technologie.

**Celkový produkt (TP)** - celkový objem produkce vyrobený určitým množstvím vstupu (výrobního faktoru), měříme ve fyzických jednotkách.

**Průměrný produkt** - objem produkce připadající na jednotku vstupu (výrobního faktoru) ( $AP = TP / VF$ )

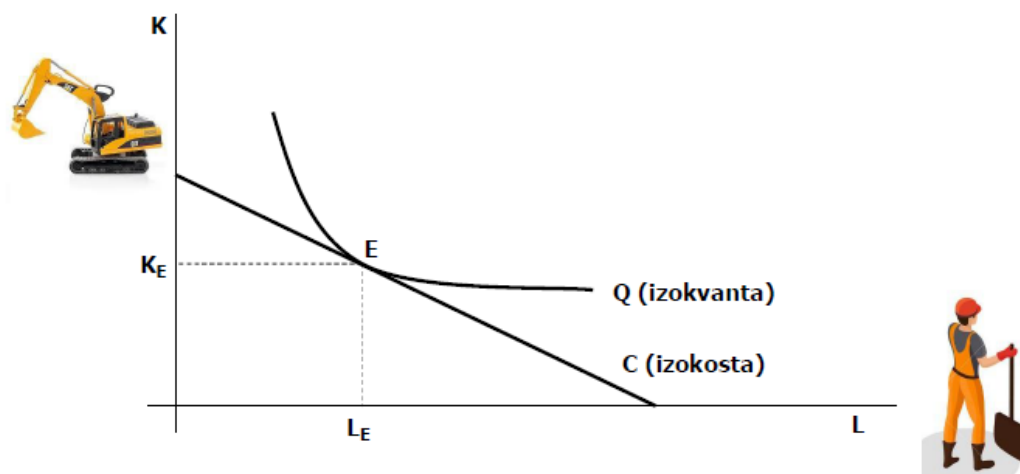
**Mezní produkt** - změna objemu vyrobené produkce vyvolaná změnou množství vstupu o jednotku. ( $MP = \Delta TP / \Delta VF$ )

**Náklady v dlouhém období** (nyní můžeme libovolně měnit množství všech VF).

**Izokvanta** - veškeré kombinace výrobních faktorů, se kterými je možno vyrobit stejný objem produkce (indiferenční křivka produkce)

Mapa izokvant – soubor izokvant dvou vstupů (práce, kapitál).

**Izokosta** (linie stejných nákladů) - veškeré maximálně dostupné kombinace výrobních faktorů v rámci celkových nákladů.



**4. Dokonalá konkurence a tržní rovnováha (charakteristika dokonalé konkurence, rovnováha firmy maximalizující zisk, křivka nabídky - bod uzavření firmy, bod zvratu, krátkodobá a dlouhodobá rovnováha – grafické znázornění, přebytek spotřebitele, přebytek výrobce).**

**Dokonalá konkurence** - rovné podmínky pro všechny její účastníky

Charakteristika:

- Velké množství nakupujících a prodávajících
- Volný vstup do odvětví
- Dokonalá informovanost všech subjektů na trhu
- Homogenní produkt
- Výrobci (firmy) jsou příjemcem ceny

**Rovnováha firmy maximalizující zisk –  $MC = MR$**

**Křivka nabídky** - pro každou úroveň ceny existuje rovnovážný objem produkce daný průsečíkem křivek MR a MC. **Křivka mezních nákladů** (resp. její rostoucí část) je tedy současně **křivkou nabídky firmy**.

**Bod uzavření firmy** – firma pokrývá pouze své FC

$$P = AVC_{min}$$

**Bod zvratu** – zisk roven nule

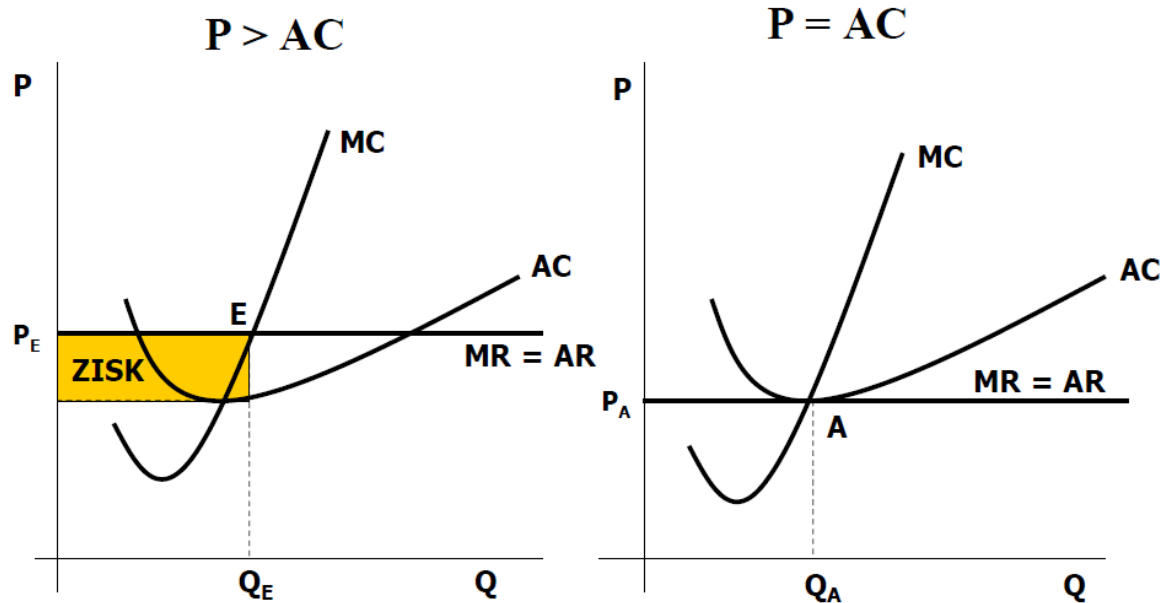
$$P = AC_{min}$$

**Krátké vs. dlouhé období:**

V krátkém období se nemění počet firem na daném trhu, firmy z trhu neodcházejí a nové firmy na něj nevstupují.

V dlouhém období firmy odcházejí z trhu, mají-li ekonomickou ztrátu. Nové firmy na trh vstupují, dosahuje-li se na něm ekonomického zisku.

Změna počtu firem na trhu udržuje v dlouhém období cenu na úrovni průměrných nákladů a ekonomický zisk na nule.



(vlevo krátké, vpravo dlouhé období)

**Přebytek spotřebitel** - rozdíl celkového užitku a nákladů na pořízení daného statku při daném množství a ceně

**Přebytek výrobce** - rozdíl celkových příjmů a nákladů na výrobu daného statku při daném množství a ceně



**5. Nedokonalá konkurence: monopol (příčiny existence nedokonalé konkurence, charakteristika tržních struktur: monopol – grafické znázornění, příklad(y), cenová regulace monopolu, analýza přebytků spotřebitele a výrobce v případě monopolu), monopson (vysvětlení pojmu, příklad).**

Nedokonalá konkurence - trh, na kterém existuje alespoň jeden prodávající (firma), který může ovlivnit tržní cenu.

**Příčiny existence nedokonalé konkurence:**

1. Nákladové podmínky - tzv. úspory z rozsahu výroby (*přirozený monopol*). Při výrobě velkého objemu produkce se náklady rozpočítávají na větší počet výrobků = průměrné náklady s růstem produkce klesají.
2. Bariéry vstupu do odvětví:
  - Právní restrikce - ochranné známky, patenty, copyright
  - Diferenciace produktu - každý výrobce přichází na trh s produkcí, která se liší od produkce konkurence

Vlastnictví důležitého výrobního faktoru v rukou jedné firmy

Zásahy státu do tržního mechanismu (regulace cen)

**Monopol** - Jediný výrobce (firma) na trhu

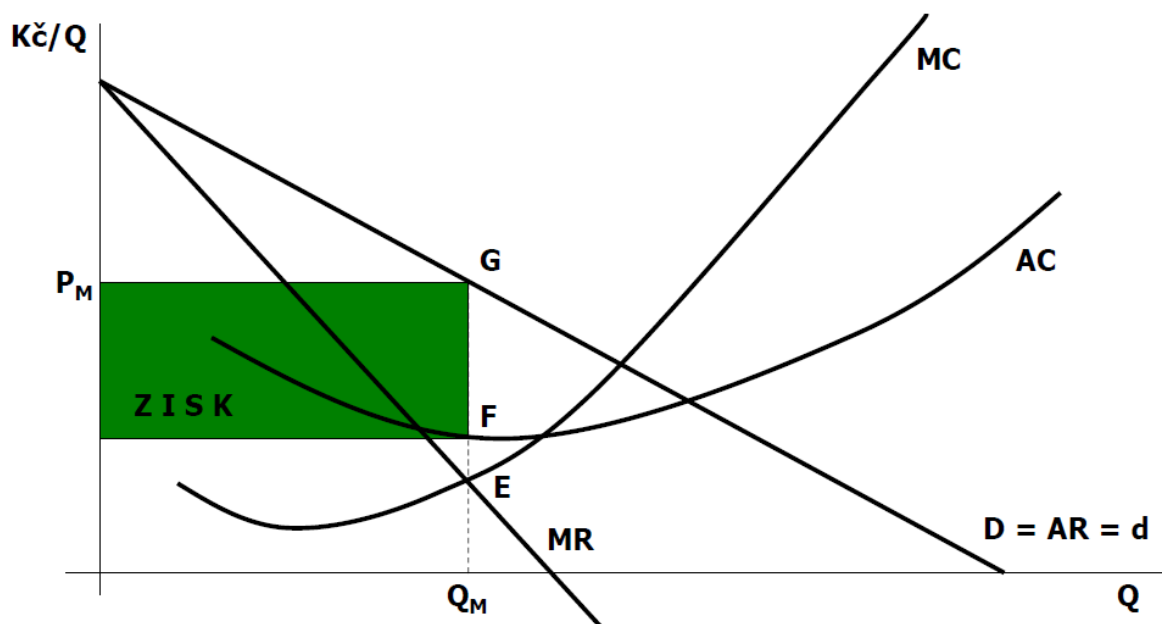
– Diferenciace produktu

– Bariéry pro vstup jiných firem do odvětví

Monopol je jediný výrobce daného zboží, jeho produkce je produkcí celého odvětví.

**Rovnováha monopolu:**  $MR = MC$

Monopol je jediným výrobcem na trhu a prodává za cenu, která maximalizuje jeho zisk. Nemá konkurenci, snaží se stanovit co nejvyšší cenu, ale kupující musí být ochotní ji akceptovat.



### Regulace monopolu:

1. Antitrustové zákony (Úřad pro ochranu hospodářské soutěže)
2. Daňová politika – vyšší zdanění
3. Převedení monopolu do státního vlastnictví

**Cenová regulace** – stanovení maximální ceny státem -> Cenová regulace dovoluje monopolistovi stanovit cenu jen tak vysokou, aby pokryla průměrné náklady.

Monopol **není** výrobně ani alokačně efektivní!

Spotřebitelský přebytek nižší než v DK, přebytek výrobce vyšší než v DK, ale ne o stejnou hodnotu, jako snížení přebytku spotřebitele -> náklady mrtvé váhy

Monopson – jediný subjekt na straně poptávky

– např. odbory na trhu práce, exklusivní odběratel

**6. Nedokonalá konkurence: oligopol (příčiny existence nedokonalé konkurence, charakteristika tržních struktur: oligopol s dominantní firmou - grafické znázornění, koluzivní oligopol, příklady oligopolních struktur), monopolistická konkurence (monopolistická konkurence v krátkém a dlouhém období - grafické znázornění).**

**Oligopol**

- pouze několik firem na trhu
- diferencovaný produkt
- bariéry vstupu znemožňující příchod nových firem

Chování firem v oligopolu je ovlivněno jejich vzájemnou závislostí (každá firma vyrábí část odvětví).

Příklad – Automobilové koncerny, výrobci smartphonů, telekomunikace

**Smluvní (koluzivní) oligopol:**

- několik firem v odvětví
- stejné nebo podobné výrobky
- přibližně stejné ceny

Vzájemná cenová válka by oligopolní firmy zbytečně oslabila. Firmy uzavírají tajnou dohodu (koluzi) a každá firma se pak chová jako monopol. Dohody o cenách, rozdělení trhu, zavedení výrobních kvót.

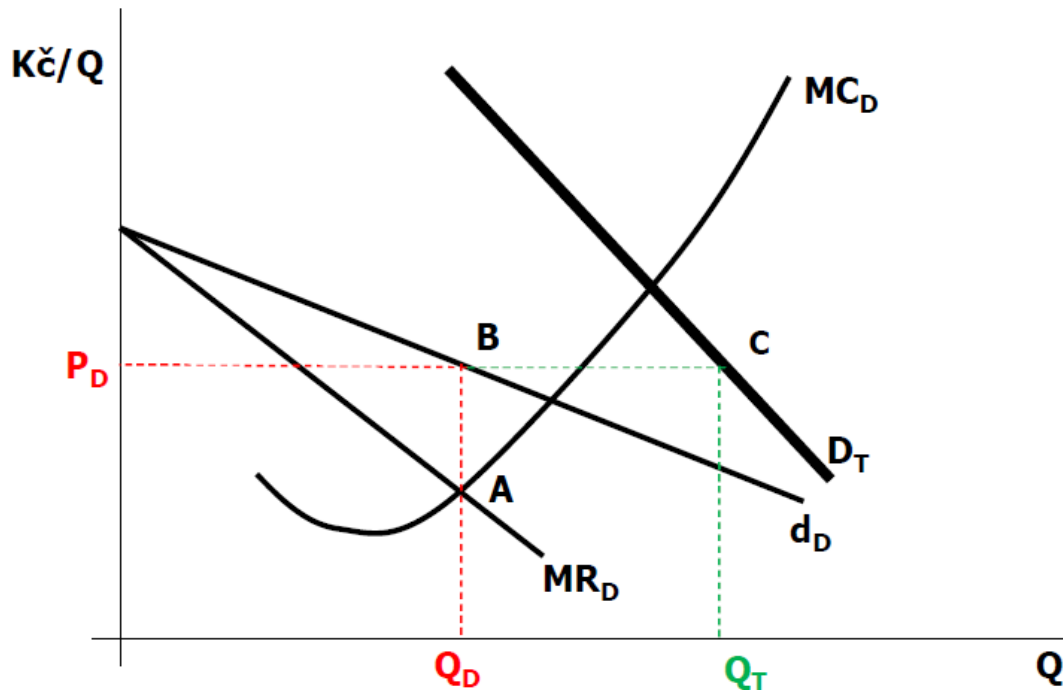
**Kartel** - vzájemně výhodná dohoda mezi konkurenčními podniky narušující hospodářskou soutěž (benzínky)

**Oligopol s dominantní firmou:**

Je zde:

- a. Cenový vůdce = jedna silná dominantní firma s vysokým podílem na trhu
- b. Dokonale konkurenční lem = řada dalších malých firem v odvětví

Pro silnou firmu je výhodné přenechat nezajímavou část trhu slabším konkurentům. V rámci větší části trhu se pak dominantní firma chová jako monopol.



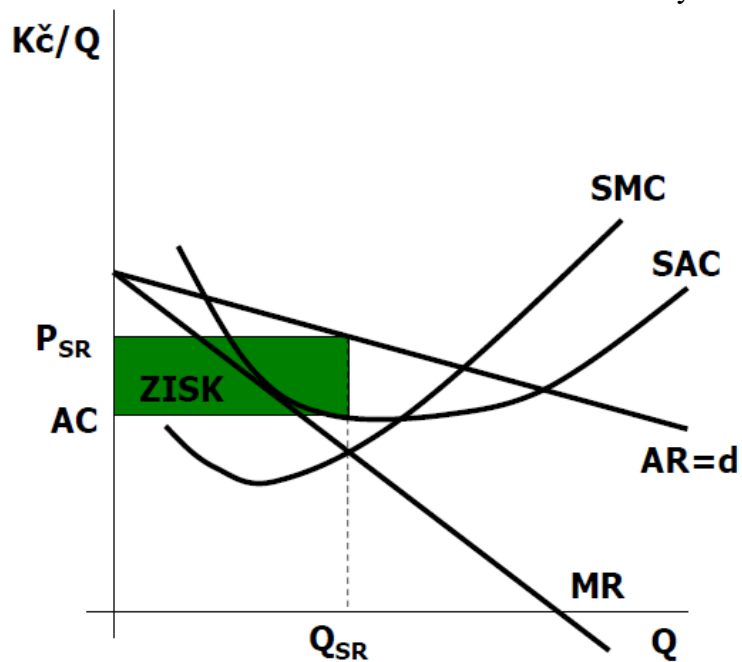
**Monopolistická konkurence** - Nejvíce se blíží dokonalé konkurenci

Charakteristika:

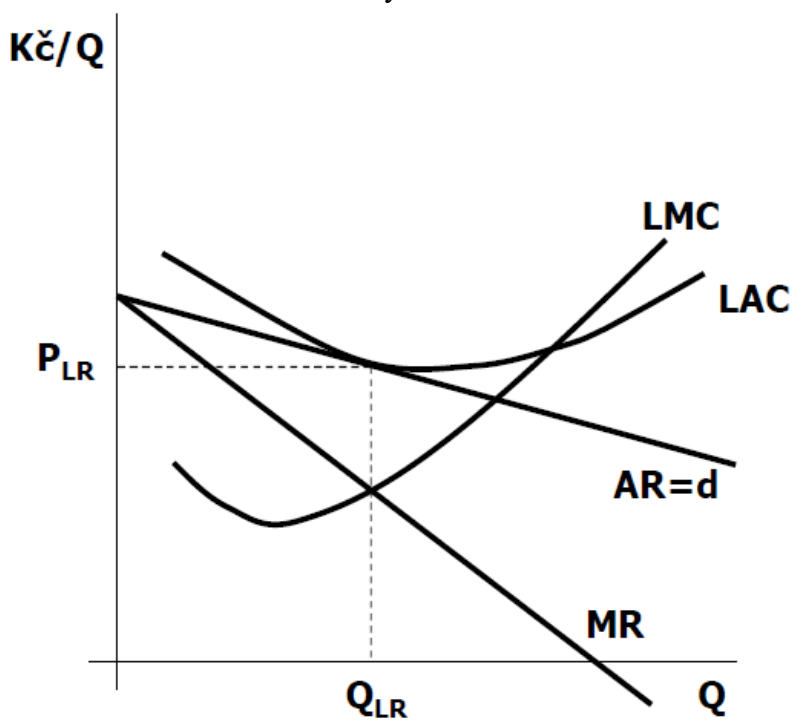
- Velký počet firem v odvětví
- Neexistence bariér vstupu firem do odvětví
- Diferencovaný (heterogenní) produkt
- Díky diferenciaci si firma stanovuje vlastní cenu

Příklad: pizzerie ve městě, kadeřnictví, kavárny

V krátkém období realizace ekonomického zisku/ztráty



V dlouhém období ekonomický zisk roven nule



**7. Trhy výrobních faktorů - trh práce (rovnováha firmy na trhu výrobního faktoru – grafické znázornění, práce jako výrobní faktor, individuální poptávka po práci, individuální nabídka práce, důchodový a substituční efekt nabídky práce, rovnováha na trhu práce - grafické znázornění).**

**Rovnováha firmy na trhu výrobních faktorů:**

**Příjem z mezního produktu (MRP)** - o kolik se zvýší příjem firmy, pokud se počet výrobních faktorů zvýší o jednotku

**Mezní náklady na výrobní faktor (MFC)** - náklady firmy na najmutí dodatečné jednotky výrobního faktoru

**Rovnováha dokonale konkurenční firmy:**

$$MFC = MRP$$

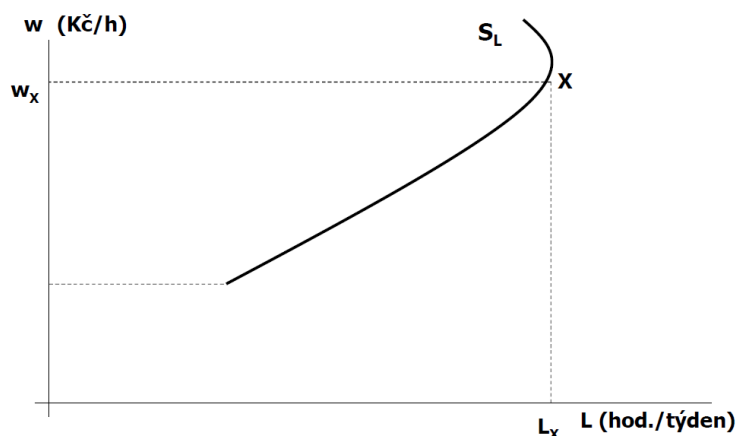
**Práce jako výrobní faktor** - nositelem práce je člověk

Poptávka po práci: množství práce, které firma najímá při různých úrovních mzdové sazby

Nabídka práce: množství práce, které jednotlivci (domácnosti) nabízejí při různých úrovních mzdové sazby

**Individuální poptávka po práci** - klesající část křivky MRP

**Individuální nabídka práce:**



**Substituční efekt:** při vyšší mzdě každá hodina práce přináší větší množství výrobků a služeb, což vede k tendenci více pracovat na úkor volného času.

**Důchodový efekt:** vyšší mzda zvyšuje reálný příjem (pokud se ceny výrobků a služeb nemění) a vede tak k tendenci mít více volného času.

**Rovnováha na trhu práce** - střet poptávky a nabídky práce (při rovnovážné mzdové sazbě stejné nabízené a poptávané množství práce)

**8. Trhy výrobních faktorů - trh kapitálu a trh půdy (rovnováha firmy na trhu výrobního faktoru – grafické znázornění, pojetí a členění kapitálu, poptávka na trhu kapitálu, nabídka na trhu kapitálu, utváření rovnováhy na trhu kapitálu, trh půdy a jeho specifika).**

**Kapitál** = ekonomické statky, které se znovu používají ve výrobě.

Zásoba kapitálu vzrůstá pomocí investic, jejichž zdrojem jsou akumulované úspory.

Přináší dodatečnou hodnotu (výnos).

Je významným výrobním faktorem, ovlivňujícím růst celkové produktivity a společenského bohatství.

**Formy kapitálu:**

**Fixní (hmotný) kapitál** - kapitálové statky dlouhodobého použití (budovy, komunikace, stroje, dopravní prostředky)

**Zásoby** (zboží na skladě, zásoby materiálu)

**Technologie** – výrobní postupy vyžadující investice do výzkumu

**Trh zápůjčních fondů** - přeměňuje úspory v investice.

Převádí prostředky z rukou těch, kdo spoří, do rukou těch, kdo mají investiční příležitosti.

Působí zde zprostředkovatelé, kteří shromažďují úspory domácností, aby je zapůjčovali firmám – banky, investiční nebo penzijní fondy

Trh zápůjčních fondů lze považovat za trh „kapitálu obecně“.

**Nabídka kapitálu** - dána velikostí úspor ekonomických subjektů

Na trhu kapitálu dostávají úspory domácností (běžné i terminované vklady, atd.) podobu kapitálu nabízeného podnikům.

**Nabídka na trhu kapitálu: krátkodobý a dlouhodobý pohled**

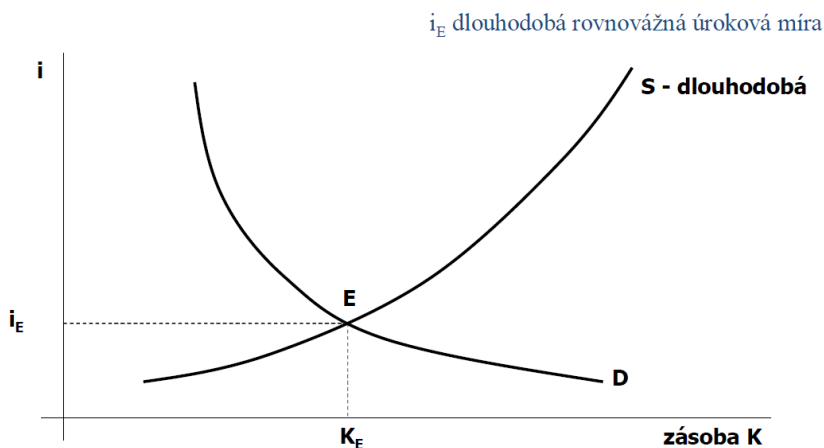
Za předpokladu, že neexistuje riziko, rozhodují se domácnosti o úsporách při daných časových preferencích na základě úrokové míry.

Z krátkodobého hlediska je velikost úspor daná -> křivka je svislá

Z dlouhodobého hlediska vede růst úrokové míry k růstu úspor. Úspory jsou pak rostoucí funkcí úrokové míry a jsou určeny na základě časové preference -> křivka je rostoucí

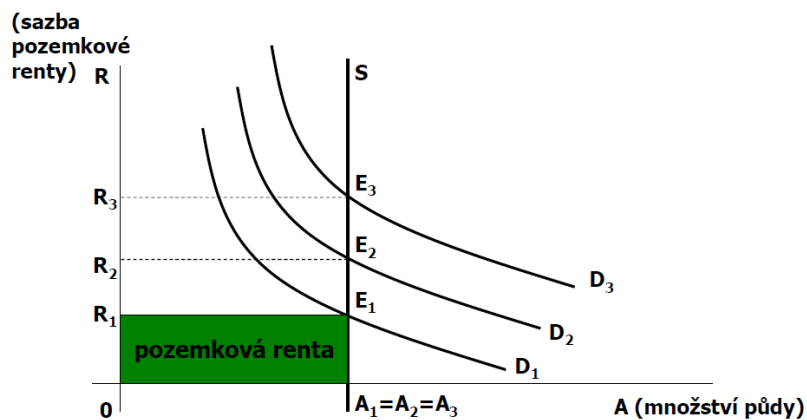
**Poptávka po kapitálu** = poptávka firem po dočasně volných úvěrových prostředcích, které si firmy hodlají vypůjčit na investice do kapitálových statků. -> křivka je vždy klesající

### Rovnováha na trhu kapitálu:



**Trh půdy:** Určitý způsob využívání půdy přináší pozemkovou rentu tehdy, když je celková nabídka půdy fixní, a neexistuje jiná možnost jejího použití.

Cena za pronájem půdy je pozemková renta.





**9. Měření výkonu ekonomiky (domácí a národní produkt, hrubý a čistý produkt, nominální a reálný produkt, metody výpočtu hrubého domácího produktu).**

**Hrubý domácí produkt (HDP)** = objem veškeré finální produkce v peněžních jednotkách, vyrobený v dané zemi za určité období (rok, čtvrtletí) výrobními faktory, umístěnými v dané zemi bez ohledu na to, kdo je vlastní.

- musí být finální produkt (pro konečnou spotřebu)
- musí projít trhem (pěstování zeleniny na zahradě)

**Hrubý národní produkt (HNP)** = objem veškeré finální produkce v peněžních jednotkách, vyrobený za určité období národními výrobními faktory bez ohledu na to, kde jsou umístěny (ve které zemi působí)

**Hrubý x čistý produkt**

ČDP = HDP – amortizace

**Nominální produkt (nominální HDP)** - měřen v běžných neboli tržních cenách (ceny daného roku).

Zahrnuje jak kvantitativní změny produkce, tak i změny cenové hladiny

**Reálný produkt (reálný HDP)** - vyjádřen ve stálých (srovnatelných) cenách (cenách základního období)

Zahrnuje pouze kvantitativní změny produkce. Je zde vyloučen vlivu změn cenové hladiny.

**Metody měření HDP:****1. Výdajová**

$$\text{HDP} = C + I_g + G + NX$$

**2. Důchodová**

$$\text{HDP} = NI + a + T_n$$

$$NI = w + i + r + z + s$$

**3. Výrobní (metoda přidanou hodnotou)**

## 10. Makroekonomická rovnováha (spotřeba a úspory, investice, model AS-AD: agregátní nabídka – klasická a keynesiánská verze, agregátní poptávka, potenciální produkt, grafické znázornění).

**Spotřeba (C)** – má klíčovou roli v agregátní poptávce

S růstem důchodu, roste spotřeba, ale postupně může docházet k jejímu nasycování.

$$C = C_a + MPC \cdot Y$$

$C_a$  – Autonomní spotřeba (nezávislá na důchodu)

$MPC \cdot Y$  - indikovaná spotřeba (závislá na velikosti důchodu)

**Úspory (S)** – od určité úrovně úrovně důchodu vznikají kladné úspory.

Úspory prostřednictvím finančního trhu umožní realizaci investic.

Mezní sklon ke spotřebě (MPC) - měří změnu spotřebních výdajů při změně disponibilního důchodu o jednu peněžní jednotku

**Investice (I)** - nejsou vyrobeny a prodány za účelem finální spotřeby, ale pro použití ve výrobě

- vedou k akumulaci kapitálu
- krátkodobě stimulují poptávku a tím produkt (HDP)
- v dlouhém období vedou k růstu potenciálního produktu (podporují ekon. růst)
- závislé zejména na úrokové míře

### Agregátní poptávka (AD)

= souhrn všech zamýšlených nákupů, jejichž rozsah je omezen zdroji (tzv. efektivní koupěschopná poptávka).

= množství statků a služeb, které jsou ekonomické subjekty ochotny koupit při různých cenových hladinách.

$$AD = C + I_g + G + NX$$

**Agregátní nabídka (AS)** = souhrn zamýšlených prodejů při různé cenové hladině.

Závisí na produkční schopnosti ekonomiky (produkční funkce) - AS je tím vyšší, čím více výrobních faktorů je zapojeno do výroby a čím efektivněji jsou využívány.

2 přístupy k tvaru AS:

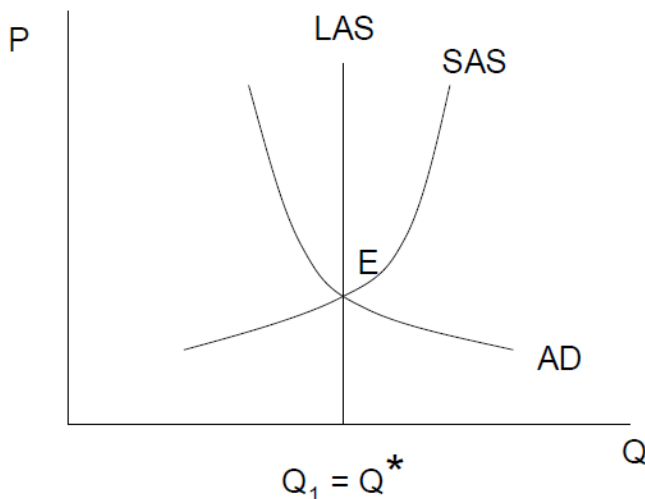
1. **Klasický přístup k AS** – ekonomika neustále na potenciálním produktu - AS svislá v krátkém i dlouhém období
2. **Keynesiánský přístup k AS** – ekonomika na potenciálu pouze v DO -> v KO SAS rostoucí, v DO LAS svislá

**Potencionální produkt** - nejvyšší **dlouhodobě udržitelný produkt** odpovídající optimálnímu využití výrobních faktorů (při dané úrovni technologií)

Nejedná se o nejvyšší možný výstup, ale spíše o optimálnímu využití zdrojů.

# 11. Hospodářský cyklus a hospodářský růst (model AS-AD v dlouhém období - grafické znázornění, produkční mezera, potenciální produkt, fáze a příčiny hospodářských cyklů, důsledky cyklických výkyvů, zdroje hospodářského růstu).

Model AS-AD v dlouhém období (staticky):



**Hospodářské cykly** = kolísání reálného produktu (real. HDP) kolem produktu potenciálního ( $Q^*$ )

1. Vrchol
2. Kontrakce - pokles ekonomiky
3. Dno (sedlo)
4. Expanze - růst ekonomiky

**Produkční mezera** = odchylka reálného produktu od potencionálního produktu

## Příčiny hospodářských cyklů:

**Exogenní (vnější):** přírodní katastrofy, války, politická nestabilita, výkyvy způsobené inovacemi

**Endogenní (vnitřní):** nabídkové šoky – kolísání AS (nákladové šoky), poptávkové šoky – kolísání AD (nestabilita spotřebních a investičních výdajů, změny daní, pesimistická/optimistická očekávání domácností a firem, investice firem), politický hospodářský cyklus

**Důsledky cyklického kolísání:**

- výkyvy v produkci, exportu, investicích a spotřebě
- pokles produktivity během recesí
- růst nezaměstnanosti, pokles příjmů
- snižování životní úrovně
- další sociální a politické dopady

**Zdroje hospodářského růstu:**

**Extenzivní** = růst množství výrobních faktorů

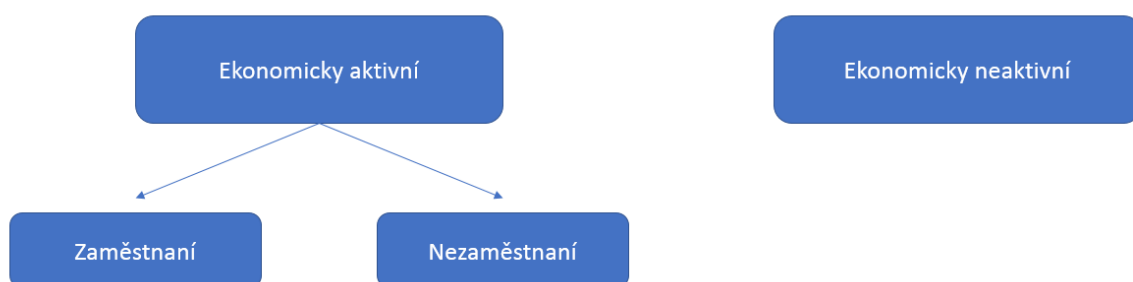
**Intenzivní** = růst produktivity výrobních faktorů

## 12. Trh práce a nezaměstnanost (rovnováha na trhu práce – grafické znázornění, nezaměstnaní, ekonomicky aktivní obyvatelstvo, způsoby měření zaměstnanosti a nezaměstnanosti, náklady spojené s nezaměstnaností, efektivnostní mzda).

**Rovnováha na trhu práce** - střet poptávky a nabídky práce (při rovnovážné mzdové sazbě stejné nabízené a poptávané množství práce)

- růst minimální mzdy nad úroveň rovnováhy -> vznik nezaměstnanosti -> proč?

### Rozdělení populace z hlediska trhu práce:



**Míra nezaměstnanosti** = podíl nezaměstnaných vůči ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu

**Míra zaměstnanosti** = podíl zaměstnaných vůči dospělé populaci

### Typy nezaměstnanosti:

**Frikční** - důsledek prodlevy mezi výpovědí a nalezením nového pracovního místa

**Strukturální** - vzniká v upadajících odvětvích

**Cyklická** - důsledek cyklického kolísání výkonu ekonomiky

**Sezónní** - vyvolána proměnlivostí trhu práce během roku (sezónní práce)

**Dobrovolná** - osoby neochotné pracovat při dané úrovni mzdy na trhu práce

**Nedobrovolná** - osoby ochotné pracovat při dané úrovni mzdy, ale nemohou

**Přirozená míra nezaměstnanosti** - (plná zaměstnanost, dosahována na potenciálním produktu)

**Důsledky nezaměstnanosti - ekonomické a sociální**

- náklady stagnace ovlivňují rozvojové možnosti ekonomiky
- pokles životní úroveň
- Snížení pracovních návyků
- sociální vyloučení
- kriminalita
- zhoršení rodinných vztahů
- ovlivňuje fyzické a psychické zdraví

**Politika zaměstnanosti:**

**Aktivní politika zaměstnanosti** – role úřadu práce (asistence, rekvalifikace), podpora vytváření nových pracovních míst, investice do lidského kapitálu.

**Pasivní politika zaměstnanosti** – pojištění v nezaměstnanosti

**Efektivnostní mzda:** Firmy mohou dobrovolně nabízet vyšší mzdy.

Vyšší mzdy zvyšují produktivitu pracovníků, v důsledku:

- přilákání více kvalitních uchazečů o práci
- zvýšení snahy zaměstnanců, a redukci „flákání“
- snižování fluktuace, která je pro firmy nákladná
- zlepšování zdravotního stavu pracovníků (v rozvojových zemích)

**13. Analýza inflace a jejího vlivu na makroekonomickou stabilitu ekonomiky (podstata inflace, příčiny inflace – nabídková a poptávková inflace – grafické znázornění, způsoby měření inflace, důsledky inflace, Phillipsova křivka).**

**Inflace** = nárůst cenové hladiny

**Deflace** = pokles cenové hladiny

**Desinflace** = pokles míry inflace (zpomalování tempa růstu cenové hladiny)

**Měření inflace:**

**Index spotřebitelských cen** - spotřební koš (700 běžně užívaných položek)

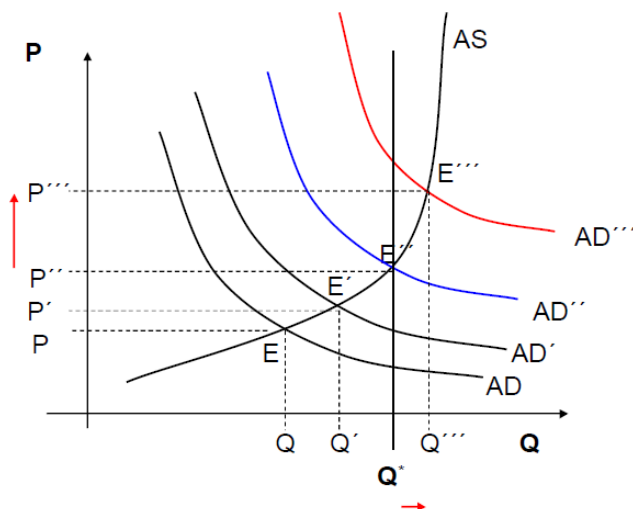
**Index cen výrobců** - vývoj cen v jednotlivých průmyslových odvětvích

**Implicitní cenový deflátor** - podíl nom. a reálného HDP

**Příčiny inflace:**

**1. Poptávková inflace - růst AD**

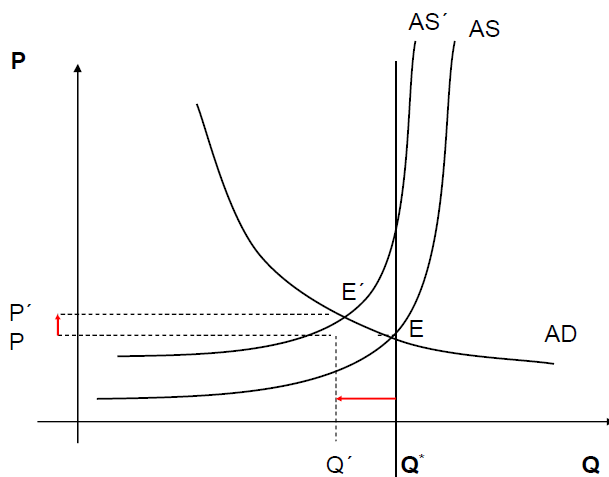
- rychlejší růst mezd než produktivity práce (klíčový důvod)
- nadměrné státní i soukromé výdaje
- snížení úrokové míry
- snížení daní





## 2. Nabídková inflace - inflace tažená nabídkou (náklady)

- růst cen surovin, energií
- růst mezd (odbory)
- nečekaný výpadek zemědělské produkce
- vyčerpání zdrojů (nedostatek)



### Důsledky inflace:

- Pokles kupní síly peněz
- Přerozdělování důchodů a bohatství ve společnosti
- Znehodnocení úspor
- Změny struktury spotřeby
- Ztížené kalkulace podnikatelů
- Náklady „jídelníčku“
- Náklady „ošoupaných podrážek“

**Phillipsova křivka** – ukazuje vztah mezi mírou inflace a nezaměstnaností

**Krátkodobá Phillipsova křivka** - nepřímý úměrný vztah mezi inflací a nezaměstnaností (klesající křivka)

**Dlouhodobá Phillipsova křivka** – je vertikální = neexistuje možnost substituce (volby) mezi inflací a nezaměstnaností!

#### 14. Peníze a fungování peněžního trhu (podstata a funkce peněz, vznik peněz, peněžní agregáty, poptávka po penězích a motivy jejich držby, nabídka na trhu peněz – grafické znázornění).

**Definice peněz:** všeobecně přijímaný prostředek pro placení za výrobky a služby  
= všeobecně přijímané aktivum (přijímané všemi subjekty)

##### **Vznik peněz:**

Dělba práce + soukromé vlastnictví = nutnost směny

Vznik peněz – vázán na směnu

Peníze se objevují až na určitém stupni vývoje směny.

Nejdříve **barter** – směna zboží za zboží, naturální směna

Pak **komoditní peníze** - zboží, po kterém byla všeobecná poptávka, a za které se snadno nakupovalo jiné zboží. (zemědělské komodity, koření, plátno, kovy)

**Papírové peníze** (zejména od 18. století) – bankovky, státopvky

**Zlatý standard** – do konce 2. světové války (USD do 1971)

Dnes: všechny mince i papírové oběživo jsou peníze s nuceným oběhem a nejsou směnitelné za zlato.

##### **Forma nynějších peněz:**

1. Hotovostní peníze – mince a bankovky (emitovány pouze CB)
2. Depozitní peníze – vedené zápisem na účtech bank (bankovní peníze)

##### **Funkce peněz:**

**Prostředek směny** – transakční prostředek (základní funkce)

**Prostředek oceňování** (míra hodnot) – slouží k oceňování statků a služeb, umožňuje srovnání

**Uchovatel hodnoty** – prostředek akumulace kapitálu a úspor, předpokladem je uchování kupní síly do budoucna

**Peněžní agregáty:** měří množství peněz v ekonomice

$M0$  = oběživo (mince a bankovky, vč. prostředků v pokladnách bank)

$M1 = M0 +$  vklady na běžných účtech

$M2 = M1 +$  termínované vklady + ostatní vklady

$M3 = M2 +$  vklady v cizích měnách + repo-operace

$M4 = M3 +$  vklady v nebankovních institucích, krátkodobé CP

$M5 = M4 +$  ostatní cenné papíry (dlouhodobé dluhopisy)

**Poptávka po penězích:** Vyjadřuje poptávané množství peněz v závislosti na jejich ceně (cena peněz je úroková míra) (poptávka je klesající)

**Motivy poptávky po penězích:**

Transakční – pro provádění nákupů služeb a statků

Opatrnostní – pro nepředvídané situace (rezerva)

Spekulační – spekulace na změnu úrokové sazby

**Nabídka peněz:** Peněžní zásoba

- ovlivněna centrální bankou (nabídka je svislá)

**15. Monetární politika (nástroje monetární politiky, úloha centrální banky, účinnost monetární politiky, vlivy na ekonomickou rovnováhu, monetární politika a její aplikace na podmínky ČR). Fiskální politika (nástroje fiskální politiky, význam, rozpočtová soustava ČR, účinnost fiskální politiky, teoretické přístupy a koncepty, fiskální politika ČR).**

**Monetární (měnová) politika:** souhrn opatření a zásad, které mají prostřednictvím měnových nástrojů prosazovat plnění měnových cílů  
= ovlivňování množství peněz v ekonomice, regulace úrokových měr a podmínek úvěru

**Hlavní cíl = zajištění cenové stability**

- vnitřní stabilita = stabilita domácích cen
- vnější stabilita = stabilita měnového kurzu

Prováděna centrální bankou (CB)

**Úloha centrální banky:**

- měnová politika
- emise hotovostních peněz
- dohled nad finančním trhem
- platební styk a zúčtování
- státní pokladna
- věřitel poslední instance

**Nástroje monetární politiky: Přímé a nepřímé**

**1. Přímé nástroje - netržní, selektivní, dočasné**

- Pravidla likvidity - stanovení závazné struktury aktiv a pasiv KB nebo formou některých vzájemných vazeb mezi nimi
- Úvěrové kontingenty (direktivní stanovení limitů pro úvěry poskytované KB)
- Úrokové limity – stanovení max. úrokových sazeb pro úvěry či min. úr. sazby pro depozita

**2) Nepřímé nástroje – tržná, plošná a běžně používaná**

- Operace na volném trhu - většinou prováděny ve formě repo operací
- Automatické facility - slouží k ukládání likvidity v centrální bance přes noc nebo likvidity KB
- Devizové intervence - nákupy či prodeje cizích měn za českou korunu Českou národní bankou na devizovém trhu

- Povinné minimální rezervy (PMR) - určené procento z depozit (vkladů) do komerčních bank, které tyto banky musí uložit na bezúročném běžném účtu u centrální banky

**Vlivy na ekonomickou rovnováhu – typy monetární politiky:**

1. **Expanzivní** – zvyšování nabídky peněz -> růst AD
2. **Restriktivní** – snižování nabídky peněz -> pokles AD

Expanzivní:

Nákup státních cenných papírů

Snížení úrokových sazeb

Snížení povinných minimálních rezerv

V ČR: Centrální banka je **Česká národní banka (ČNB)** – v čele ČNB je guvernér (Aleš Michl)

Hlavní nástroj – dvoutýdenní repo operace (**2-T Repo sazba**) - ČNB si půjčuje od obchodních bank na 14 dní peníze a do zástavy jim jako tzv. kolaterál předává cenné papíry

**Diskontní sazba** – sazba, kterou vyplácí ČNB komerčním bankám za to, že u ní uložily přebytečné peníze přes noc

**Lombardní sazba** – sazba, za kterou si obchodní banky mohou půjčit u centrální banky peníze přes noc (lombardní úvěr)

**Povinné minimální rezervy** – 2% (dlouhodobě)

**Fiskální politika:** soubor nástrojů, jimiž stát (zejm. vláda) ovlivňuje chod ekonomiky.

- prostřednictvím změn velikosti a struktury veřejných příjmů a výdajů (veřejné finance)

**Veřejné finance:**

- státní rozpočet
- rozpočty menších samosprávných celků (obce, kraje)
- státní fondy (SF kultury, SF dopravní infrastruktury)
- rozpočty státních podniků (Lesy ČR)

**Nástroje fiskální politiky:****1. Diskreční (záměrná) opatření** = jednorázová rozhodnutí státního orgánu

- změna daňových a nedaňových sazeb
- změny struktury a výše příjmů státního rozpočtu
- změny struktury a výše výdajů státního rozpočtu

**2. Automatické (vestavěné) stabilizátory** = po zavedení již působí automaticky v závislosti na hospodářském vývoji (zmírňují cyklické kolísání ekonomiky)

- progresivní daň z příjmu
- pojištění v nezaměstnanosti
- 

**Expanzivní fiskální politika** – stimuluje AD (i AS)

- Zvýšení veřejných výdajů a transferů
- Snížení daní

**Restriktivní fiskální politika** – tlumí AD

- Snížení veřejných výdajů a transferů
- Zvýšení daní

**Role fiskální politiky:**

- 1. Alokační** – zajistit efektivní fungování státu (státní instituce, veřejné statky)
- 2. Redistribuční** – přerozdělování důchodů v ekonomice (transfery, dotace)
- 3. Stabilizační** – snaha o stabilní makroekonomický vývoj

**Rozpočtová soustava v ČR:****Veřejné rozpočty + mimorozpočtové fondy**

Státní rozpočet je plán finančního hospodaření státu.

**Příjmy a výdaje státního rozpočtu:**

**Daňové příjmy** – přímé a nepřímé daně

**Nedaňové příjmy** – odvody na sociální pojištění, cla, poplatky, prodej majetku

**Výdaje** – nákup výrobků a služeb, veřejné statky, transferové výdaje

**Účinnost fiskální a monetární politiky:**

Při expanzi obecně vyšší účinnost v případě, kdy je ekonomika pod potenciálním produktem (vyšší růst produktu než cenové hladiny). Naopak nižší účinnost pokud je ekonomika na či nad potenciálním produktem (vyšší růst cenové hladiny než produktu).

**16. Mezinárodní obchod a systém měnových kurzů (význam mezinárodního obchodu, absolutní a komparativní výhody, nástroje zahraničněobchodní politiky, protekcionismus, systémy měnových kurzů, platební bilance a její vertikální a horizontální struktura).**

**Význam mezinárodního obchodu:** Na mez. obchodu vydělávají obě strany

Zlepšuje specializaci a dělbu práce.

Import surovin, které země nemá nebo je nedostatečným producentem.

Vývoz surovin nebo produktů, na které se specializujeme.

**Absolutní výhoda** = schopnost země vyrábět určitý produkt s absolutně nižšími náklady než ostatní země.

**Komparativní výhoda** = schopnost země vyrábět určitý produkt s nižšími náklady obětované příležitosti než ostatní země

**Nástroje zahraničně-obchodní politiky:**

**Smluvní nástroje (mezinárodní smlouvy)** – bilaterální, multilaterální, preferenční dohody (EU), celní unie, zóny volného obchodu

**Cla** – zdanění dovozu

**Kvóty** - maximální množství zboží, který je možno dovézt do země

**Vývozní subvence** – obvykle snížení nebo odečtení daní pro exportované zboží

**Neviditelné překážky dovozu** – hygienické a technické předpisy, přísné celní procedury

**Protekcionismus** = ochranářská hospodářská politika vůči zahraničí

ochrana domácí výroby k udržení a rozšíření zaměstnanosti

ochrana nových perspektivních odvětví

prosazení důležitých mimoekonomických zájmů (politických, ekologických)

**Měnový kurz** = cena, za níž se jedna měna směňuje za měnu jinou

**Systémy měnových kurzů:**

**A. Plovoucí měnový kurz**

- **Volně plovoucí (Čistý floating)**
- **Řízený plovoucí (Dirty floating - je v ČR)**

**B. Fixní měnový kurz**

**Platební bilance** = statistický výkaz zachycující všechny ekonomických transakce mezi obyvateli země a zbytkem světa (tj. mezi rezidenty a nerezidenty)

**Horizontální struktura:**

1. **Běžný účet** (obchodní bilance, bilance služeb, bilance výnosů)
2. **Kapitálový účet** (mezinárodní nefinanční kapitálové transfery a akvizice nevýrobních, nefinančních aktiv)
3. **Finanční účet** (veškeré transakce související s pohybem finančních aktiv a závazků)
4. **Saldo chyb a opomenutí, kurzové rozdíly** (nepřesnost v evidenci, metodické problémy)

**Vertikální struktura PB:**

Transakce zaznamenávány na principu podvojného účetnictví.

Kreditní (+) a debetní (-) položky



**Otázka č.17 Zásobovací činnost podniku** (význam zásobovací činnosti, druhy zásob materiálu, metoda řízení zásob JIT, metoda ABC, optimální velikost dodávky).

Důležitost této činnosti spočívá v co nejmenších nutných zásobách. Tento důvod je dán v tom, že v zásobách materiálu, nedokončené výroby, polotovarů vlastní výroby, nakupovaných součástí je vázán kapitál.

**Základní dělení zásob** tedy je: zásoby materiálu, nedokončené výroby, zboží a hotových výrobků. Další text se bude zabývat zásobám materiálu.

**Řízení zásob** spočívá v jejich udržování na úrovni potřebné ke kvalitnímu vyrovnávání časového nebo množství nesouladu mezi procesem výroby u dodavatele a spotřeby u odběratele.

**Strategické řízení zásob** zahrnuje dlouhodobé usměřování jejich rozsahu, struktury a rozmístěním při minimálních nákladech a při optimální vázanosti kapitálu v zásobách. Soubor rozhodnutí o výši finančních zdrojů, které podnik může vyčlenit na krytí zásob v dané struktuře.

**Operativní řízení zásob** má udržovat konkrétní druhy zásob v takové výši a struktuře, které odpovídají potřebám vnitropodnikových výrobních i nevýrobních spotřebitelů.

Vyčíslení celkové potřeby dodávek (objednávané množství) za období:

$$D = S + KZ - PZ$$

kde:

S – výrobní spotřeba materiálu za období,

KZ – požadovaná zásoba materiálu na konci období,

PZ – zásoba materiálu na začátku období.

### **Stanovení optimální velikosti dodávky**

Je taková, při které za daných podmínek spotřeba jsou celkové náklady spojené se zásobami minimální.

Náklady spojené se zásobami jsou následující:

- **Náklady na zajištění jedné dodávky** – jednorázové náklady spojené s pořízením zásoby.
- Náklady na skladování a udržování zásob – závisí na výši zásob, nezávisí na velikosti dodávky.

Nejrozšířenější model pro určení optimální velikosti dodávky je **Harrisův-**

Wilsonův vzorec:

$$D_0 = ((2 * D * N_d) / (N_s * T))^{1/2}$$

kde:

$D_0$  = optimální velikost dodávky v naturálních jednotkách,

$D$  = celková potřeba dodávek za období (objednávané množství),

$N_d$  = náklady na zajištění jedné dodávky,

$N_s$  = náklady na skladování a udržování zásob vyjádřené v Kč na jednotku zásob a jeden den,

$T$  = délka plánovacího období ve dnech.

### Stanovení jednotlivých druhů zásob

**Obratová zásoba** je zásoba, kterou se uspokojuje očekávaná spotřeba

v průběhu jednoho dodávkového cyklu. Zůstatek obratové zásoby se mění od počátku až do konce téhož dodávkového cyklu.

$$Z_o = S_d * c$$

kde:

$Z_o$  = obratová zásoba,

$S_d$  = průměrná denní spotřeba materiálu,

$c$  = dodávkový cyklus ve dnech.

**Pojistná zásoba** je záměrně vytvářená část celkové zásoby, která má zabezpečit výrobní spotřebu materiálu při náhodných odchylkách skutečné spotřeby od očekávané spotřeby a při náhodných odchylkách skutečných dodávek od smluvně zajištěných dodávek.

$$Z_p = S_d * p$$

kde:

$Z_p$  = pojistná zásoba,

$S_d$  = průměrná denní spotřeba materiálu,

$p$  = průměrné zdržení dodávky od dodavatele ve dnech.

**Technologická zásoba** je zásoba materiálu a polotovarů, v nichž probíhají nutné přírodní procesy (technologické přeměny), které musí být dokončeny před jejich spotřebou (sušení, stárnutí, zrání atd.). Velikost technologické zásoby je dána součinem průměrné denní spotřeby a stanoveným počtem dnů technologických přeměn určitého materiálu.

$$Z_t = S_d * t$$

kde:

$Z_t$  = technologická zásoba,

$S_d$  = průměrná denní spotřeba materiálu,

$t$  = doba technologických přeměn v daném materiálu ve dnech.

**Celková zásoba** určitého materiálu na začátku dodávkového cyklu (za předpokladu jednorázového uskutečnění celé dodávky) se vypočítá:

$$Z_c = Z_o + Z_p + Z_t$$

kde:

$Z_c$  = celková zásoba,

$Z_o$  = obratová zásoba na začátku dodávkového cyklu,

$Z_p$  = pojistná zásoba materiálu,

$Z_t$  = technologická zásoba materiálu.

### **Metoda řízení zásob „JIT“ (Just in Time)**

Cílem JUST-IN-TIME jsou „nulové zásoby“ a **stoprocentní kvalita**. Dochází k **dokonalé spolupráci** a koordinované činnosti **mezi dodavatelem** na jedné straně a **odběratelem** na straně druhé a to tak, že **zásoby se stávají zbytečné**.

Převážná část dodávky od dodavatele jde přímo do výroby!

Důležité charakteristiky obecně:

- **Pravidelné a spolehlivé dodávky** – dodavatel dodává přesně **podle rozpisu tj. podle operativního plánu výroby odběratele**
- **Blízkost výroby dodavatele a odběratele** – u velkých odběratelů se **dodavatel přizpůsobuje lokalizaci** svého závodu, tím dochází ke **snížení dopravních nákladů** a **eliminaci části poruch**, které mohou nastat při vzdálenější dopravě.
- **Úzké vztahy mezi dodavatelem a odběratelem** ve všech oblastech, které pak umožňují koordinaci aktivit a uplatňování stupně vstřícnosti, která se výrazně projeví ve finálním efektu u obou partnerů

### **Výhody „JIT“ z pohledu zákazníka:**

- **Nižší ceny** při nákupu
- **Úspory** vyplývající z **eliminace požadavků na skladování, pracovníci skladu, spotřeba energie**
- **Snížení vázanosti kapitálu v zásobách**
- **Úspory** vyplývající z podstatně **rychlejší reakce managementu** na eventuální poruchy

### **Metoda řízení zásob „ABC“**

**Význam této metody spočívá v rozdělení jednotlivých položek zásob materiálu do tří skupin dle významnosti.**

- **Do skupiny A** – 5- 8 % druhů materiálů a 70 až 85 % hodnoty celkové roční spotřeby materiálů. Doporučuje se do skupiny A maximálně 15 % druhů, které představují více než 60 % hodnoty celkové roční spotřeby.
- **Do skupiny B** – zařazuje se zpravidla 10 až 20% druhů materiálů, které představují asi 20 % hodnoty celkové roční spotřeby.
- **Do skupiny C** - zařazujeme zbytek materiálů,asi 72 až 85% druhů, které představují 10 až 20 % celkové roční spotřeby materiálů v peněžním vyjádření.

**Otázka č.18 Finanční řízení podniku podniku** (cíle, principy, úloha a funkce finančního řízení, interní a externí zdroje financování podniku), rozhodování a hodnota peněz (časová hodnota peněz, úroková míra, anuita, riziko a jeho diverzifikace).

**Finanční řízení podniku má čtyři hlavní úkoly:**

- opatrovat kapitál pro potřeby **podniku** a rozhodovat o jeho struktuře.
- rozhodovat o alokaci (umístění) kapitálu, nakoupit aktiva, to je investovat kapitál do hmotného, nehmotného nebo **finančního** majetku.
- rozhodovat o rozdělení zisku.
- zajišťovat celkovou finanční stabilitu podniku.

Finanční řízení plní dvě základní funkce, které vycházejí z **tvorby, rozdělování a používání finančních prostředků**. První funkce je rozdělovací a je založena na tvorbě, rozdělování a používání finančních zdrojů, které jsou základním předpokladem pro plynulý chod podniku.

### **Interní zdroje financování**

pocházejí z **tzv. samofinancování**, tedy z vlastní činnosti podniku:

- **Zisk**, který podniku zůstane po splnění všech zákonných povinností, je hlavním zdrojem pro investice, pro rozšiřování podniku. Zároveň je zisk i důkazem o úspěšnosti podnikání.
- Opotřebení dlouhodobého majetku vyjadřují **odpisy** a ty jsou rovněž vlastním zdrojem. Odpisy se sice zahrnují do nákladů, ale nejsou výdajem, takže částka odpisů zůstává k dispozici podniku.

### **Externí zdroje financování**

Charakteristickým rysem cizích zdrojů je nutnost jejich vracení a dokonce zvýšení původně půjčené částky o úroky. I přesto jsou však cizí zdroje velmi využívaným zdrojem financí při podnikání.

Za externí zdroje se dají považovat ty, které podnik získává zvenčí, od jiných subjektů, bez ohledu na druh těchto subjektů – podniky, banky, individuální majitelé kapitálu.

**Mezi základní cizí zdroje financování patří:**

- Vklad majitele
- Bankovní úvěry
- Leasing
- Dotace
- Investorský kapitál (tichý společník, rizikový kapitál)

## Časová hodnota peněz

Koncept časové **hodnoty peněz** používá tři základní veličiny: celkový základ (vložený kapitál; suma kapitálu, která je vázána; výše úvěru), doba splatnosti (nebo také kapitálové období; doba, po kterou je celkový základ vázán, doba splatnosti úvěru) a úroková míra, která vyjadřuje poměr výnosu k celkovému základu.

Peníze v čase obecně ztrácí svoji hodnotu, a proto je lepší získat určitou částku hned než stejnou částku v budoucnosti. (vliv inflace atd..)

## Úroková míra

Úroková míra, někdy se používá označení úroková sazba, je jeden ze základních parametrů úvěru.

**Udává v procentech navýšení zapůjčené částky za stanovené období.** Úroková míra se může vztahovat k různým časovým obdobím, ale nejčastěji se uvádí roční sazba (p.a.).

**Anuita** je stálá splátka úvěru – nejčastěji měsíční – která v sobě zahrnuje jak splátku jistiny (úmor), tak úroků.

**Riziko** je možnost, že s určitou pravděpodobností vznikne událost, kterou považujeme z bezpečnostního hlediska za nežádoucí. Riziko je vždy odvoditelné a odvozené z konkrétní hrozby.

## Otázka č.19 Investiční činnost podniku (druhy investic, parametry hodnocení investic, postup hodnocení investic, metody investičního rozhodování, diskontování).

V praxi se v rámci investiční činnosti podniku rozlišují tři základní typy investic:

- **Hmotné** (věcné, fyzické, kapitálové) jedná se o investice vytvářející nebo rozšiřující výrobní kapacitu podniku. V praxi se jedná o investice do strojů, technologií, výrobních prostor atd.,
- **Finanční investice**, jako je nákup cenných papírů, obligací, akcií, půjčení peněz za účelem získání úroku atd.,
- **Nehmotné** (nemateriální) investice jako je nákup know-how, výdaje na výzkum, software, vzdělávání atd.

Hmotnou investicí se rozumí celkové výdaje vynaložené na výstavbu, modernizaci, rekonstrukci nebo obnovu majetku podniku. V praxi jde o výstavbu nových provozů, zavedení nových technologií, výměnu zastaralého a opotřebovaného zařízení.

Investice z obecného pohledu má následující základní charakteristiky:

- Jednorázově vynaložené zdroje, od kterých se očekává, že budou přinášet peněžní příjmy během delšího období v budoucnosti.
- Rozhodování o investicích patří k nejdůležitějším manažerským rozhodnutím.
- Rozhodnutí musí vycházet ze strategických cílů a záměrů podniku
- V době pořízení představují peněžní výdaj.
- Do nákladů vstupují formou odpisů až při svém užívání.

Rozhodujícími kritérii pro posuzování investice je její:

- **výnosnost (rentabilita)**, tj. vztah mezi výnosy, které investice za dobu své existence přinese, a náklady, které její pořízení a provoz stojí,
- **rizikovost (tj. stupeň nebezpečí)**, že nebude dosaženo očekávaných výnosů,
- **doba splacení** (tzv. stupeň likvidity investice), tj. doba přeměny investice zpět do peněžní formy.

Postup při hodnocení investiční varianty je následující:

- Určení kapitálových výdajů na investici.
- Odhad budoucích čistých příjmů (CF).
- Určení nákladů na kapitál (diskontní sazba).
- Výpočet současné hodnoty očekávaných příjmů.
- Aplikace metod hodnocení efektivnosti investic.

Určení kapitálových výdajů na investici:

- **pořizovací cena investice** - nákupní ceny plus veškeré pořizovací a jiné náklady,
- **zvýšení čistého pracovního kapitálu** - zvýšení oběžného majetku mínus zvýšení krátkodobých závazků,
- výdaje spojené s prodejem a likvidací nahrazovaného majetku - o příjmy se investiční náklady snižují,
- daňové vlivy apod.

Odhad budoucích čistých příjmů (CF):

- odhadována jsou i rizika, se kterým jsou tyto příjmy spojeny,
- marketingové oddělení připraví analýzu trhu,
- technický a výrobní úsek musí zjistit výrobní náklady,
- zásobovací oddělení dodá podklady pro materiálové kalkulace výrobků,
- finanční oddělení poskytne údaje o ceně použitých zdrojů.

Určení nákladů na kapitál:

- **Vlastní kapitál** - nákladem je požadovaný výnos z kapitálu (očekávané dividendy),
- **cizí zdroje** - (úvěr, obligace), pak náklady je úrok z úvěru,
- určení **WACC**.

### Diskontní sazba

- Představuje kromě peněžních toků druhý klíčový faktor pro stanovení kritérií ekonomické efektivity investičních projektů
- Určení diskontní sazby proto patří k základním úlohám investičního rozhodování.
- Základem pro stanovení diskontní sazby je diskontní sazba firmy, která zabezpečí jednak úhradu nákladů cizího kapitálu (např. v podobě úroků z úvěru) a jednak odměnu vlastníkům firmy za vynaložený kapitál (kompenzaci za odložení spotřeby a podstoupení rizika).
- Diskontní sazba výrazně ovlivňuje výpočet rozhodujících kritérií
- Správná volba diskontní sazby ovlivňuje výsledek našeho rozhodování

Možné určení diskontní sazby:

- Riziková přirážka
- Úrokové sazby
- Metoda průměrných nákladů kapitálu



### Stanovení diskontní sazby (WACC)

Diskontní sazba se ve většině případů stanovuje na úrovni ukazatele

WACC a to následujícím způsobem:

$$WACC = k_d (1 - T) \frac{D}{C} + k_e \frac{E}{C}$$

kde: **k<sub>d</sub>** jsou náklady cizího kapitálu (%)

**T** je sazba daně z příjmu

**D** je velikost cizího kapitálu (Kč)

**C** je součet vlastního a cizího kapitálu

**k<sub>e</sub>** jsou náklady vlastního kapitálu (%)

**E** je velikost vlastního kapitálu (Kč)

Vážený průměr nákladů (WACC) je možné použít jako diskontní sazbu pouze v případě, že:

- **míra rizika projektu** je přibližně stejná jako riziko podnikatelské činnosti firmy,
- způsob financování příliš neovlivní kapitálovou strukturu firmy, ze které vycházejí náklady kapitálu.

### Výpočet současné hodnoty očekávaných příjmů (SHCF)

- účelem je její porovnání s kapitálovými výdaji na investici,
- výnosy vznikají v delším období, a proto je musíme přepočítat na stejnou časovou bázi (**rok pořízení investice**),
- budoucí hodnotu tedy přepočítáváme na současnou hodnotu.

Na reálnosti odhadu kapitálových výdajů a budoucích peněžních příjmů závisí úspěšnost celého investičního plánování.

$$SHCF = \frac{CF_1}{(1+i)^1} + \frac{CF_2}{(1+i)^2} + \dots + \frac{CF_n}{(1+i)^n} = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+i)^t}$$

kde:

**SHCF** = současná hodnota cash flow v obdobích t,

**CF<sub>t</sub>** = očekávaná hodnota cash flow v roce t,

**i** = sazba kapitálových nákladů na investici (podniková diskontní míra),

**t** = období prvního až n-tého roku,

**n** = očekávaná životnost investice v letech.

### Metoda doby návratnosti

Metoda doby splacení, která v různých literaturách označována také jako metody doby návratnosti nebo doby úhrady vyjadřuje čas provozu, za který se vložené neboli investované prostředky zaplatí provozním efektem. Princip metody je dán vztahem:

$$I = \sum Z_i + Q_i$$

kde:

$I$  – investiční náklad (kapitálový výdaj),

$a$  – doba splacení,

$Z_i$  – zisk v  $i$ -tém roce,

$Q_i$  – odpisy v  $i$ -tém roce.

Návratnost neboli doba splacení je v tom roce provozu investice, ve kterém platí výše uvedený vztah. Hledané „ $a$ “ se zjistí takovým způsobem, že se kumulativně sčítají roční zisky plynoucí z investice a odpisy. Právě rok, ve kterém se kumulativní součet ročních zisků po zdanění a odpisů vyrovná investičním nákladům, tak tento rok je rokem návratnosti. Přednost této metody spočívá v její názornosti, srozumitelnosti a hlavně v jednoduchosti prováděného výpočtu.

Nedostatky metody doby splacení lze spatřovat zejména v:

- nerespektování faktoru času (tento nedostatek lze odstranit diskontováním čistých výnosů),
- zanedbání výnosů po době návratnosti, které mohou mít pro projekt rozhodující význam.

Metody doby splacení by v konečném důsledku měla sloužit jako doplňující hledisko při hodnocení efektivnosti investic. Uplatnění této metody je především pro hodnocení projektů s krátkou dobou, z důvodu zaplacení investice za dobu její životnosti.

### Metoda čisté současné hodnoty

Metoda čisté současné hodnoty (ČSH, též Net Present Value - NPV) a metoda vnitřního výnosového procenta jsou založeny na stanovení cash-flow investičního projektu a na přepočtu těchto peněžních toků na současnou hodnotu pomocí diskontování.

Princip metody čisté současné hodnoty vyjadřuje rozdíl mezi diskontovanými peněžními toky z investice za dobu životnosti projektu a kapitálovým výdajem na pořízení investice.

Tento vztah vyjadřuje následující vzorec:

$$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t}$$

kde:

NPV – čistá současná hodnota

n – doba životnosti projektu,

$CF_t$  – peněžní toky v jednotlivých letech doby života projektu,

r – diskontní sazba projektu,

Kritéria přijatelnosti projektu na základě metody čisté současné hodnoty:

- ❖ Pokud je  $NPV > 0$ , tak v tomto případě převyšují diskontované peněžní toky kapitálový výdaj na pořízení investice a projekt je přijatelný, protože zajišťuje požadovanou míru výnosu projektu.
- ❖ Pokud je  $NPV = 0$ , tak v tomto případě projekt zajišťuje míru výnosu, ale nezvyšuje hodnotu firmy, kapitálové výdaje na pořízení investice se rovnají diskontovaným peněžním tokům. Investicí tedy podnik nic nezíská. V tomto případě záleží na zvážení, zda investici přijmout, nebo přistoupit k přepracování projektu a hledat řešení, které by mělo pozitivní důsledek na změnu NPV.
- ❖ Pokud je  $NPV < 0$ , tak v tomto případě kapitálový výdaj na pořízení investice převyšuje diskontované peněžní toky a projekt je nepřijatelný, protože nezajišťuje míru výnosu a dále snižuje hodnotu podniku.

Hlavní předností této metody je zkoumání přijatelnosti investice na základě celé uvažované doby života, respektuje časovou hodnotu peněz a prostřednictvím diskontní sazby projektu může také vyjádřit rizika projektu. Určité nevýhody má tato metoda při vlastním porovnání projektů, zejména pokud mají projekty různou dobu života.

**Otázka č.20 Inovační činnost podniku podniku** (charakteristika pojmu inovace, invence a imitace, druhy inovací a inovační faktory, kvalitativní a kvantitativní stránka inovačního procesu).

### **Inovace**

**Inovace** znamená zdokonalení. Inovace představuje komplexní proces od nápadu, přes vývoj až po případnou realizaci.

Původ slova inovace pochází z latinského slova *innovare*, což v českém překladu znamená obnovovat.

### **Invence**

- **Systematické řízení přípravy a uskutečňování inovačních procesů, jimiž podnik reaguje na změny v okolí a jimiž také aktivně působí na okolí, je nezbytné.** Toho je schopen jen podnik s pracovníky, jejichž **invence** (tj. kvalitativní změny v oblasti myšlení, změny struktury poznatků a vědění) připravují inovace.

### **Třídění invencí**

- nultý stupeň (akceptace) - převzetí poznatku beze změny (žádná tvůrčí aktivita),
- 1. stupeň (imitace) - napodobení řešení již existujícího jinde se stejnou funkcí,
- 2. stupeň (analogie) - převedení poznatku z jiné vědní oblasti,
- 3. stupeň (absolutní invence) - zcela nové poznání.

### **Schumpeterova triáda**

Invence ----- Inovace ----- Imitace

Ten kdo přijde první se změnou na trh je inovátor, ostatní jsou imitátoři.

### **Druhy podnikových inovací:**

1. **produktové inovace:** inovace v produktu nebo službě, kterou instituce nabízí (například změna nabídky vzdělávacích akcí), může sem ale patřit i zavedení nového produktu či služeb
2. **procesní inovace:** změna ve způsobu, jakým jsou produkty nebo služby vytvářeny a dodávány, mohou se týkat pouze odstraňování nedostatků v již zaběhnutých procesech. Patří sem například významné změny v technice/ softwaru, snížení bezpečnostních rizik či zátěže životního prostředí či nové metody pro poskytování služeb.
3. **marketingové inovace:** zaměřují se na otevření nových trhů, nové umístění podnikového produktu na trh s cílem zvýšit produkci a lepší adresování potřeb zákazníka. Jde hlavně o použití nové marketingové metody, která nebyla předtím firmou použita (ale přitom ji mohl vytvořit a použít někdo jiný)
4. **organizační inovace:** jde o nový způsob organizace v mnoha záležitostech včetně organizace vztahů s dalšími firmami, organizace pro postupy provádění práce či organizace v rozdělování povinností a zodpovědností práce